

Az asztal megterül

Mindig szerettem az öreg húsbolt illatát. Volt azoknak a nyers, vörös cafatoknak valami olyan varázsa, ami mindenkit a kis bolt elé vonzott a környékről. Emlékszem, a falu közepén álldogált a kis ház. A hentest is jól ismertem, tél haván sokszor járt nálunk disznóvágáson.

Csapott vállú, szűkszavú ember volt, bánatos és nagy szürke szemekkel, de a szíve hatalmas, és azt csordultig meg is töltötte a hús iránti szeretete. Imádta mustrálni a szép karajokat, lapockákat, szalonnákat és egyéb finom falatokat, amiket csupa gonddal szelt le mindig a lelkét kilehelt disznókról. A halott állat minden egyes részét egy nagy fakádba fektette, ahol a vért gyengéden lemosta róluk. A gyönyörű, tűzvörös vért, aminek nagy részét egy másik dézsába engedte a disznók torkából, a mély, szúrt sebből, ahonnan elapadhatatlan pataként csorgott, gőzölögve. Abból készítette édesanyám kedvenc csemegénket, a sült vért, és azt a töméntelen sok véres hurkát. A hentesnek az volt az egyik kedvence, anyám mindig őt kínálta meg először a frissensültekből. Az belekóstolt, lehunyta nagy, szürke szemét, hosszan forgatta a falatot szájában, nagy harcsabajsza hintázott közben, és csak akkor lehetett folytatni a munkát, eltenni a hurkát, ha a hentes jólesően hümmögött egyet és rábólintott. Imádta a disznókat, és azoknak mindenfajta elkészített formáját. És hogy, hogy nem, én is megszerettem. Folyton ott sündörögtem a pálinkagőzben a család lába alatt, és ámulattal nézegettem a nagy, gusztusos húsokat. Tanulgattam a részek nevét, és ahogy cseperedtem, én is beálltam vagdosni a télire valót. A kedvencem nekem is a hurka-kolbász töltése lett. Amint beszippantottam a nyers hús, a fokhagyma, az erős paprika és a többi fűszer illatát, rögtön részeg bódulatba estem, és édes nyál csordult a számba. Apám és a művész úr (ő csak így hívta a hentest) hosszú viták és kotyvasztás során olyan kolbászreceptet csördítettek össze, aminek tucattjával jártak csodájára, de hiába kérelték, ők nem adták ki titkukat sohasem, és így lett a falunk húsboltjé a környék legjobb kolbásza. Meg persze az apámé.

Édesanyám az év során is többször elküldött a falu hírességéhez. Nagy kosarat és pénzt adott a kezembe, hogy megvegyem az ebédrevalót. Ilyenkor sohasem jutott eszembe a fáradtság, vagy hogy nincs kedvem a vásárláshoz, mert a húsbolt minden alkalommal kicsit más volt. Hajnalban a híres kolbász frissen darált alapjának és az éppen akkor levágott állatok vérenek nehéz gőze töltötte be a levegőt. Napközben az az általános varázs lengte be a helyiséget, amit máskor csak Karácsony szent ünnepén éreztem. Néha, ha behunytam a szemem és mélyet szippantottam az illatból, éreztem a fahéj és a méz illatát is a húsban, és valami zöld-arany látomás derengett fel. Legalább annyira szerettem a Karácsonyt, mint a vásárlást a húsboltban. Éjjel pedig, ugyan zárva volt a bolt, de ha elsétált előtte valaki, a nappalról itt maradt, kóbor illatok megsimogatták, és felidéztek benne a nagy, vörös oldalasok, a hosszú, fűszeres kolbászok és hurkák és májak ízét.

Az élet is nyüzsgött a kis boltban. Mindig volt néhány törzsvendég, és akárhányszor beléptem, valamelyikük ott álldogált a pult mellett. Néhányuk szabályos művészetté fejlesztette már a pultra könyöklést, hogy mennyire dőljön rá és melyik részére, hogy hova akassza a szatyrot, hogy a legkevesbé vágja a kezét. A művész úr is észrevette az évek alatt, hogy mennyire vonzza a népet a bolt (és főleg a kolbász), ezért egy nagy faasztalt és néhány széket tett jó időben a bolt elé, és ott árulta a parázson sült húsokat, főtt kolbászokat és kenyeret. Nem sokkal később már sört és szörpöt is mért, és csinos hasznót húzott az üldögélőből, ahogy nevezte.

Szóval valakinek mindig kellett lennie a hentesnél, és a különböző figurák jól elkülönültek, ezt én is megfigyeltem. Ahogyan néztem a jövés-menést, édesanyám jutott eszembe, minden vasárnap délben elkészítette az asztalt, nagy gondot fordítva az ünnepi műveletre. Külön polcon tartotta az almáriumban a dísztányérokat, díszpoharakat, díszkanalakat, díszvillákat és díszkéseket, és minden egyes használat után különös gonddal mosta el a díszétkészlet darabjait. Két terítőt tartott anyám a vasár- és ünnepnapokra, két hófehér, horgolt abroszt, amik rásimultak az asztalunkra, mintha arra szabták volna. Az a két abrosz volt a menyasszonyi ruha. A bolt élete mindig egyet jelentett nekem anyám terítékével, az emberek mintha kanalak, villák és kések lettek volna, úgy rakosgattam őket helyükre képzeletben, mint édesanyám vasárnaponta az étkezőasztalt. A leggyakoribb vendégek a szakértők voltak: valamelyik mindig ott lábatlankodott a művész úr területén, próbálta bizonyítani hihetetlen jártasságát a húсок ki- és elkészítésének terén. Sokukat fellengzős stílus is jellemezte, úgy emelték magasra az orrukat, mintha őket meg sem hatná a fenséges illat, és úgy ízlelték a szavakat, mint a legfinomabb füstölt sonkát. Előfordult az is, hogy miután megvették a húst, amiért jöttek, egy korsó sört is rendeltek. Fogalmam sincs, honnan szerezte a művész úr azt a sok hordó sört, de tény, gyorsan elfogyasztották szakértő barátai. Ezután a sör és a többi szakértő társaságában letelepedtek az üldögélőbe, és hangos szóval elemezni kezdték az ízeket.

Ennek alapján őket is még két csoportra lehetett osztani: hangos magamutogatók, és csendes álszentek. Álszentek bizony, mert ők nem szerénységük miatt hallgattak, hanem mert úgy gondolták, hogy csak akkor szerény valaki, ha síri csendben van egy vita alatt (épp ezért ilyenkor mindig szörnyen önelégült pofákat vágtak, hiszen képesek voltak megállni szó nélkül). Nagyon könnyű volt kideríteni, ki az álszent szakértő: csak kicsit kellett kérdezgetni, nemsokára ugyanazt a szóáradatot kellett kiállnunk, amit az előbb még egy hangos-fajta zúdított. A sör is segített persze a nyelvoldásban. Csak úgy záporoztak rám ilyenkor a nagy titkai és fortélyai a hentesmesterségnek. Én voltam az egyetlen látogatója a boltnak, aki minden szakértő-fajttal beszélő viszonyban volt. Egyenként beavattak féltett húsipari, meg egyéb titkaikba, én meg mindegyikőjüket ugyanúgy bólogatva figyeltem, és mindnek megígértem, hogy a sírig őrzöm, amit rám bízott. Úgy éreztem, igazán befogadnak, ezért aztán a boltban már sokkal szívesebben töltöttem az időmet, mint bárhol. Odaköltöztem volna, ha megtehetem. Én voltam a bolt családjának legkisebb tagja.

És bár a szakértők voltak túlsúlyban, megfordultak ott mások is. Tulajdonképpen a falu apraja-nagyja ide járt, a gazdagtól a legszegényebbig, és mindenkinek megvolt a karaktere. Alig maroknyi ember alkotta az általam csak tudósoknak titulált csodabogarakat, akik valóban értettek a hentesmesterséghez, a húсок minőségéhez, és akik közé a leginkább szerettem volna felnőtteként tartozni. Amikor csak beléptek a boltba, csendben kóstolgatták tekintetükkel a kiszemelt árut, s mindig csak dicsérő szavakat mondtak, a becsmélőt lelkiismeretesen lenyelték, már ha volt egyáltalán, ritka volt az ilyen eset. Ők voltak azok, akik valódi szerénység miatt voltak szüksézávuak, tudományukat inkább megtartották maguknak. Tudós akartam lenni én is, mert ők voltak a legkedvesebbek a húsboltban, és bár szavuk alig lehetett hallani, mégis mindenki tisztelte őket. Aztán voltak tudatlanok. Ők voltak, akik hozzá sem tudtak szagolni a húсокhoz, teljes tudatlanságban voltak azon a téren is, hogy kolbászkészítéshez disznó-, avagy marhahús kell-e. Volt, aki közülük titkolni próbálta ezt, és a világ minden kincséért sem kért volna segítséget. Inkább a megérzéseire hagyatkozott, de közben majd' megszakadt az erőlködéstől belül. Mi meg a röhögéstől. Mások úgy léptek be a küszöbön, mint egy buddhista templom kapuján, vagy éppenséggel a vesztőhelyre: azt se tudták ijedtükben, mit tegyenek. A szakértők ilyenkor különösen bedobták magukat, kiegészítve a tanácstalan vásárlót.

Így zajlott az élet a hentesnél. A művész úr csak szelte a méretes húсокat, fente a késeket, az öregek mámorosan álldogáltak a pultnál vagy üldögéltek az üldögélőn, és szemüket lehunyva, gyermeki mosollyal arcukon kortyolták a levegőből a sülő, pácolt és nyers húсок vegyes-édes illatát. Gyakran előfordult, hogy nem álltam meg, és én is vettem egy oldalast, vagy egy csirkecombot, majd leültem boldogan cupogni rajta. Ilyen alkalmakkor tudtam megfigyelni a bolt társaságát, a különöc figurákról nem is beszélve!

Példának okáért az olyanokat, mint Vitya bácsi, aki szakértő volt, de csendesnek éppen nem mondható. Egy korsó habos, aranyló sör mellett sokszor szidta az egyes húsfélék árát az asztalnál. Persze ezt sosem a művész úrra fogta, hanem az ország nagy bajának tartotta. Ő maga nem tett azonban mit sem ez ellen, hisz faluszerte járt a rosszhíre, mennyire drágán őrli a búzát, malma volt a déli végén. Persze biztos az országra fogta. Ferkó bátyja se volt külön! Neki az irigysége volt legendás. A legjobb falatokat mindig jó előre eltetette, nehogy valaki elorozza előle. Bármilyen összeget képes volt áldozni erre.

A legkülönösebb eset mégis az volt, ha egy nő tévedt be a boltba. Nem volt ritka az ilyen eset, de ha asszony fordult meg a húсок templomában, menten meghűlt a levegő. Amúgy sem volt épp meleg, még nyáron is kellemes hűvös volt a húсок miatt. Ezt máskor meg sem éreztem, csak ha egy nőnemű jött a henteshez. Ilyenkor minden beszélgetés megszakadt, és az összes szem az újdonsült vásárlóra szegeződött, akár száz apró reflektor. Furcsa, de a nők ilyenkor mintha tényleg fényesebbek lettek volna a megszokott-nál, és megszépültek kicsit a szememben. Ahogy megszeppenve odatipegtek a művész úrhoz és ajkukat kinyitva halkán rendeltek, néha igazi városi dámáknak láttam őket, remegő szempillákkal, vérvörös, dús ajkakkal és karcsú derékkal. Pedig a mi falunkban egy asszony vagy leány sem volt, nem is lehetett ilyen. Csak ha anyámmal beutaztunk néhanap városba, akkor láthattam hasonló tündéreket.

Ezeket az égi tüneteményeket figyelték olyan kritikus, lenéző, néha haragos szemekkel a boltbeliek. Az utcán még meg is fordultak utánuk, és pajzánul mustráltak minden csinos feneket és ki-kivillanó bokát, de ezeken a falakon belül minden a visszájára fordult. Néhányan itt is végighordozták tekintetüket a formásabb idomú vendégeken, de jól leplezték érdeklődésüket. Csak a hentes őrizte meg segítőkészségét, és mindig kedvesen próbált beszélgetni a nőekkel, hogy a gombóccá összeugrott hangulatot feloldja. Az asszony sietve bepakolt kosarába, idegesen biccentett egy viszontlátást, majd távozott. A kellemetlen jégpáncél egy szempillantás alatt leolvadt a szájukról, és újra elindult a vita és csevegés, amibe most a nők is belekavarodtak témaként. Hangos szidalmazás és különböző történetek, majd néhány krigli sör után már komolytalan licitálgatás folyt, hogy vajon kinek az asszonya, anyósa vagy más nőrokona a megátalkodottabb. Az természetesen sosem merült fel senkiben, hogy az asszony abból a húsból, amit vett, valakinek ebédet fog készíteni. Mert habár a férfiak voltak a hurka-kolbász töltésének, füstölésének, egyáltalán készítésének tudói, a pörkölteket és pecsenyéket mégis az asszonyok tudták igazán elkészíteni.

Ennek ellenére az asszonyra mindig úgy néztek a hentesnél, mint valami csodabogárra. Azon sem lepődnek meg, ha egyszer egy olyan iratra bukkannának a levéltárakban vagy a kalendáriumokban, miszerint ebben és ebben az évben ez és ez a tekintélyes méltóság megtiltja mindenféle asszonynak, leánynak, vagyis minden nőnemű egyénnek, hogy a húsipar mestereinek boltjaiba betegyék lábukat. Talán tanulmányt is írnak egyszer róla! Mondjuk én, ha meg nem előz valaki. Rengeteget jártam húsboltban.

***

Pont a minap is elküldött a feleségem. Az ebédhez kellett vennem ötven deka dagadót és egy kiló lapockát, legalábbis a cetlin ez állt. Ismerve magamat, tudtam, ott biztos nem fogok tudni ellenállni a csábításnak, és vagy öt másféle csemege is bekönyörgi magát a kosárba. Számomra a legkedvesebb a dagadó volt. Nem a sonkák, oldalasok, kocsonyás májak, nem a véres szívek. A dagadó volt számomra a hús. Valami olyan nyers hatalmat éreztem benne, mint semmi másban. Mintha egy ősi erő, egy külön szív lüktetett volna minden egyes szeletben. Ahogy betettem a lábam a boltba, tekintetemet mindjárt magához vonzotta ez a ritmus. Bomba jazz-szám. A hús művészete, az örök és szerető életadó.

Egy egyszerű „jónapot” ébresztett fel az álmodozásból. A hentesre néztem, és az illendőség kipréselt belőlem is valami köszönésfélét. A művész úr már régen kihátrált a kések mögül. Aztán rájöttem, hiszen a bolt sem ugyanaz, ezért sem várhattam el, hogy ő szolgál ki, mint gyerekkoromban. Felnőttem, elköltöttem, régi emlékek maradtak csupán. Olyan pillanatok, amiket már csak képeslapon látni. Csak a nosztalgia maradt, meg az illatból valami.

Elindultam a pult felé, de valaki még megelőzött a sorban. Egy néni állt előttem, haja már megőszült, néhány tincset láttam csak kilógni kendője alól.

Akkor feltűntek az urak, a régi idők fenegyerekei és becsmélve nézték végig a nénit. Sőt, sokuk végig sem mérte, csak félig-meddig, és hirtelen ellenszenvvel máris megvetette. Kibírhatatlanul nagy volt a csend, a levegő pedig jéghideg. A nénike szomorú szemmel pakolta be a kis csomagokat, majd magát és a szatyrot is az ajtó felé vonszolta. A sarkai kopácsoltak a kemény járólapon. Mennyire kényelmetlen lehet egy ilyen cipő! Szorít, vág, viszket, sehogy sem lehet megmaradni benne. Még mindig mosolygott a néni, de egyre bizonytalanabbul. Talán magában már tudta is, hogy sose tudja meggyőzni ezeket az urakat. Végre megtalálta az ajtót, és a feltűnést kerülve távozott.

Következő! Kiló lapockát, meg egy fél dagadót, legyenzíves. Régi képek tűntek fel, és a dagadó illata nem volt képes megzavarni sem a gyomrom, sem az emlékeimet. A világ legnagyobb áldása sem tudta enyhíteni a döbbenetet és a fájdalmat.

Beleszédültem. Csak átvettem a hentestől a felém nyújtott zacskókat és kikóvályogtam az éles, nyári fényre.

Herédi-Szabó Tibor: Veszélyes odakint - 2013

